

Szőnyegekről

írta: Herrmann Antal egyet. tanár.*)

(Második, befejező közlemény).

A fali vagy szövött szőnyeget, kárpitot nyugaton gobelin-nek hívják, Párisban a XV. században híressé vált Gobelin nevű család után. Keleten és Keleteurópában tyilim vagy esilim a neve. Vízszintes vagy álló szövésű kenderből készült lánconalak közé apró rózsákra csinált színes sima vetülékfonalakat vezetnek be és fésűszerű szerszámmal verik be. A padló (perzsa) szőnyeg pedig úgy készül, hogy két-két kender-lánconalon át rövid fonalakkal csomót kötnek és minden csomósori két vagy négy vetülékfonallal rögzítenek meg. Tíz négyzetcentiméterre 144—376 csomó eszik. A plüsszerűen bolyhos szőnyeget általában szmirának nevezik, a bársonyszerűen rövidre nyírottak perzsa néven szerepelnek. Vannak aztán más technikák is, melyek nem kézzel, hanem géppel készülnek.

A gobelin-szövés Flandriában a

*) A szőnyegkiállítást megnyitó beszéd kivonata.

XIV. és XV. században lendült fel s onnan átment Franciaországba. Arras, Bruges, Bruxelles, Páris, Fontainebleau voltak a leghíresebb szőnyeg-hehelyek, később átment a szőnyegkészítés Itáliába és Németországba, Spanyolországba. A skandináv félszigeten külön technikájú és stílu szőnyegszövés fejlődött ki. Magyarországon a gödöllői művésztelepen Belmonte Leo és Giljoni kisasszony vezetése alatt a remek szőnyegszövés fejlődött ki, különösen Körösfői Kriesch Aladár, Nagy Sándor és neje, Rippl-Rónai József, Vaszary János és Fatus Elek tervei és kartonjai nyomán.

A fallszőnyegek használata az ókorba nyúlik vissza. Keleten a turkománok készítik a legnagyobbakat, a legfinomabbakat Kurdisztánban. A kaukázusi szőnyeget szumáknak nevezik. Gyönyörű népi- és szépművészeti termékeket készítenek Magyarországon a rutének, románok és szerbek. A délvidéki tyilim-technika és stílus alapján pompás tárgyakat alkottak a nagybecskereki szőnyeggyárban.

A csomózott szőnyeg valószínűleg a szövöttből származott. Első

mesterei a XV. században talán az arabok voltak, ezektől ment át a perzsákhoz, onnan Indiába és Kiszáziába. A sahok pompás szőnyeget ajándékoztak az európai fejedelmeknek. A perzsaszőnyegek színpompája hatással volt a velencei képművészet kezelésére.

Nevezetesek és sajátos (mustráikkal különbözök az anatóliai, kaukázusi, turkomán, beludzsisztáni és bokharen csomózott szőnyegek és az újabban felfedezett spanyol mór szőnyegek. Újabban európai vállalkozók szőnyeggyárakat tartanak fenn Smirnában, Kazánban, Szultánátiban, Harekiban.

Az ugynevezett erdélyi szőnyegek öbnyire a XVII. századtól kezdve Konstantinápolyban és környékén készültek. Hiányzik belőlük a perzsaszőnyegek központi csillagjai. A középmezőt szögletes levelek és virágú indák borítják. Az erdélyi szőnyegekhez hasonlóak az u. n. imaszőnyegek, melyeken a rituális imájukat végzik a mozlimok. Ezek nagyobbára a XVIII. és XIX. században készültek Kiszáziában. A mohamedán imafülkét, mik a rabot ábrázolják két nagy, szép

nyuvó ívvel, melyről a mecset-lámpa csüng alá.

Magyarországon csomózott technikájú szőnyeget is gyártottak a gödöllői telepen és a torontáli szőnyeggyár részvénytársaság műhelyében, különösen körösfői Kriesch Aladár és Horti Pál tervei szerint. Budapesti szőnyegkereskedők, főleg az örmény dúsgazdag Agopián, becses szőnyeget importálnak keletről.

A szegei szőnyegszövő telep mindenféle technikájú szőnyeget készít, melyek művészi érték, pompás minták, tartósság és olcsóság tekintetében a legelsőrendű gyártmányokkal versenyeznek. A telep, mely számos serdülő leánynak könnyű munkával szép keresetet nyújt, a városnak iparművészeti specialitása és érdemes a hatóságok és a közönség hathatós felkarolására.

A szőnyegkiállítás díjtalanul megtekinthető december 31-ig, délután 10—12-ig és délután 2—4 óráig. A telep üzemben lévén, egyúttal tanulságosan szemlélhető a szőnyegkészítés különböző technikái.